

POJMOVNIK

Digitalizacija

Pod digitalizacijom se podrazumeva sveobuhvatan postupak koji uključuje, ali se ne ograničava na:

- razvoj potpunih digitalnih kataloga kulturnog nasleđa, prevođenje iz analogne u digitalnu formu objekata kulturnog nasleđa i odgovarajuće dokumentacije o kulturnom nasleđu;
- razvoj alata i instrumenata, uključujući i pravne, za različite vrste obrade i zaštite digitalizovanog kulturnog nasleđa;
- dugotrajno čuvanje digitalizovanog kulturnog nasleđa, uključujući i rešavanje problema promene formata fizičkih nosača i zapisa digitalnih informacija;
- razvoj i povezivanje programske i fizičke mreže informacionih sistema o digitalizovanom kulturnom nasleđu;
- obezbeđivanje trajnog i pouzdanog pristupa digitalizovanoj građi, kao i optimalnog i bezbednog korišćenja te građe za najrazličitije namene u skladu sa definisanim ograničenjima;
- multimedijalno predstavljanje digitalizovanog kulturnog nasleđa

Osnovni pojmovi u digitalizaciji su: digitalni objekat, digitalni dokument, digitalna zbirka, digitalna biblioteka, metapodaci i šema metapodataka

Digitalni objekat

Digitalni objekat se sastoji od digitalnog dokumenta i njemu pripadajućih metapodataka.

Digitalni dokument (datoteka)

Digitalni dokument (datoteka) jeste bilo koji skup podataka kome se može dati ime i koji se čuva na nekom digitalnom uređaju za pamćenje podataka (elektronskom, magnetnom, optičkom ili drugom mediju).

Osnovna jedinica količine informacije u digitalnom dokumentu je bit.

Pojedinačni bit ili grupe bitova značenje dobijaju pomoću programa koji ih učitavaju i interpretiraju.

Digitalna zbirka

Digitalna zbirka je skup digitalnih objekata organizovanih po određenom principu sa stanovišta značenja, sadržaja i /ili formata.

Digitalna biblioteka

Digitalna biblioteka je skup digitalnih zbirki, zajedno sa metodama za pristup i pretraživanje, izbor, organizaciju i održavanje zbirke.

Metapodaci

Metapodaci su strukturirani podaci o objektima kulturnog nasleđa koji omogućavaju identifikaciju, opis, upravljanje, pristup, korišćenje i čuvanje digitalnog resursa u digitalnim repozitorijumima.

Svrha metapodataka je postizanje interoperabilnosti (sposobnost različitih sistema sa različitim hardverskim i softverskim platformama, strukturom podataka i interfejsom da razmenjuju podatke sa minimalnim gubitkom sadržaja i funkcionalnosti), identifikacija i dugotrajna zaštita elektronskih izvora/digitalnih objekata.

Tipovi metapodataka su:

- opisni – namenjeni pronalaženju i identifikaciji kulturnog nasleđa;
- strukturni – namenjeni opisu strukture višedelnog kulturnog nasleđa;
- tehnički podaci o digitalizovanom kulturnom nasleđu (formati, kodovi, lozinke, veb-adrese, uslovi čuvanja, migracija podataka itd.);
- administrativni – namenjeni za upravljanje kulturnim nasleđem (nabavka, autorska i srodna prava, lokacija, informacije o korišćenju itd.).

OCR – Optical Character Recognition podrazumeva “optičko prepoznavanje karaktera”. OCR programi služe za prepoznavanje i izdvajanje teksta iz slika – skeniranih dokumenata. Ovi programi imaju funkciju da “čitaju” skenirani dokument (sliku), prepoznaju karaktere na slici i kreiraju novi tekstualni dokument koji se može čitati ili obrađivati.

Dugoročno očuvanje (Long-term preservation) digitalnih objekata obuhvata, pre svega, određivanje formata za master datoteke, deskriptivne, strukturalne i administrativne metapodatke, kao i OCR rezultate.

Izvori:

- Smernice za digitalizaciju kulturnog nasleđa, koje je Ministarstvo kulture i informisanja Srbije pripremilo u septembru 2017. godine, uporedo sa završetkom javne rasprave o Predlogu strategije razvoja kulture u Srbiji 2017-2027. godine.

- Brošura Narodne biblioteke Srbije "Svrha i proces digitalizacije" (2014).